

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

Ú n o r 1 9 6 6

Roč.III. - čís.2

Josef K o z á k

Z i m n í

Máš ráda sních
a bílé tlapky kočky zimy.
Pojedem na saních
s vločkami přimrzlými.

Větry si zapřehnem.
Prásk! Skopce, po rovině!
Objedem celou zem,
všude se zastavíme.

Až děti nasednou,
ať z jízdy radost mají
a trochu též z nás dvou,
že jedem sněhem k máji.

Pro spokojenější a radostnější život v Sobotce.

Do roku 1965 vstupoval náš MNV s usnesením, že učiní všechno pro to, aby život lidí v naší velké Sobotce byl spokojenější, plnější a radostnější, aby se rychleji zkvalitnovalo životní prostředí, bydlení a služby občanům, prostě abychom našim občanům zpříjemnili život po stránce kulturní, po stránce úpravy města i přidružených obcí atd.

Byl to celkem smělý úkol, neboť obce slučované se Sobotkou měly již svoje plány a cíle, které bylo nutno respektovat, již z toho důvodu, abychom odstranili je jich nedůvěru, že veškerý zájem bude soustředěn pouze na rozvoj Sobotky a přidružené obce tím budou poškozeny. Toho jsme se chtěli vystříhat a možno říci, že se nám to z velké části podařilo. I v budoucnu učiníme vše pro to, aby byli spokojeni všichni občané Sobotky. Bude jen zapotřebí, aby nezůstalo pouze při zájmu o zvelebení města a pěkný kulturní život, ale aby se tento zájem plně projevil v aktivní práci.

O kulturu se stará naše kulturní a školská komise. Můžeme říci, že velmi obětavě, ale doposud jí tato práce nebyla zaplácena. Nemyslíme penězi, ale návštěvou pořádaných kulturních akcí, které jsou opravdu hodnotné a zasluhují si uznání. Proč jezdit za divadlem nebo jinou zábavou jinde, když ji můžeme mít - a možná daleko lepší - přímo v Sobotce? A zde jsme u kořene věci: konají se veřejná zasedání, projednávají

se na nich otázky kultury a jiné záležitosti, které by měly naše občany zajímat, ale účast hlavně z řad mladých je mizivá. Pak se ozývají hlasy, že se v Sobotce nic nedělá a je zde otrava. Děláme dosti a dělali bychom daleko více, kdyby bylo jen trochu pochopení z řad našich občanů, hlavně mládeže.

Upravujeme též různá prostranství. Jedni pracují, ale druzí vznikající dílo zlomyslně ničí a mají velkou radost z nepodařených věcí. Každému z nás přijede návštěva a každý z nás se rád pochlubí něčím pěkným. To pěkné prostředí máme možnost si zde vybudovat, ale bude zapotřebí upustit od pouhé kritiky, která je v Sobotce zakořeněna, a přiložit ruce k dílu.

Máme zde pěkné okolí, blízko lesy, dosti zeleně a pěkných parků. Hodně lidí nám závidí polohu Sobotky, ale my Sobotáci to sami ocenit často neumíme. Jak je trapné, když si vyjdeme ven do polí a místo krásných zákoutí a bublajících potoků vidíme pouze smetiště rozbitých lahví a hrnců a špinavé stoky. To i místní občané pod rouškou tmy házejí tyto věci po veřejných prostranstvích, do potoků a v mnoha případech i do obilí, aniž by si uvědomili, co tím způsobí.

Máme zde pěkné koupaliště a značným nákladem je zvelebíme. Doděláváme stadion, jehož umístění nám budou závidět i velká města. Upravujeme ulice a letos - pokud najdeme pochopení u občanů - chceme upravit všechny zbyvající. To vše děláme pro naše obyvatele v celé naší velké Sobotce. Bude zapotřebí od každého občana trochu brigádnických hodin a můžeme mít Sobotku i přidružené obce v naprostém pořádku.

Chceme prostředí zpříjemnit všem, nejen pro oči návštěvníků, ale v první řadě pro sebe, kdož zde pracujeme a bydlíme. Uvědomme si již jednou, že všichni máme rádi naše městečko, i když to někdy zapíráme. To poznáme teprve tehdy, když jsme nuceni Sobotku na delší čas opustit. Jak potom při návratu toužebně vyhlížíme, až se nám na obzoru zjeví náš Humprecht! Proto budujme, neničme, kulturně žijme a využívejme všech nymožností, které nám dává naše socialistické zřízení ve formě zvýšení životní úrovně všech pracujících.

Hj.

M Y S L I V O S T N A S O B O T E C K U

Po provedení správní reorganizace roku 1960 řídily Okresní výbory Československého mysliveckého svazu veškerou práci Mysliveckých sdružení prostřednictvím Mysliveckých jednot. Myslivecká jednotka v Sobotce vznikla roku 1961 a za pět let svého trvání zaznamenala hodně úspěchů ve své činnosti. Sdružovala ve svém obvodu čtyři Myslivecká sdružení (Sobotka, Líbošovice, Markvartice a Zlatý důl Mladějov) a jednu honitbu Státních lesů (polesí Markvartice). Hospodařila asi na 8000 hektarech honební plochy. V jednotě bylo sdruženo průměrně 110 členů, jejím předsedou byl Václav Holan ze Sobotky.

Při vzniku Jednoty bylo zazvěření v uvedených honitbách slabší. Proto si Jednota vytyčila jako hlavní úkol dosáhnout normovaných kmenových stavů zvěře. To se podařilo u všech druhů s výjimkou koroptví, kde se projevují trvale nepříznivé účinky chemizace a mechanizace polních prací. Zasluhu na dosažení kmenových stavů mají všichni myslivci Sobotecka, kteří zvýšili péči o zvěř a její ochranu (zvláště v zimě), dosáhli dobrých výsledků při hubení škodné atd. K dosažení kmenových stavů zajíců bylo nutno v některých letech omezit jejich odstřel nebo je vůbec nestřílet. Dobře se osvědčil i polodivoký odchov bažantů a koroptví, který je zaveden ve všech sdruženích na Sobotecku. Spočívá v tom, že při polních pracích jsou zachranována vajíčka z vysečených koroptvích a bažantích hnízd, dávají se do umělých líhní, a když pak kuřátka dosáhnou osmi neděl, jsou opět vypouštěna do přírody. Tak bylo jen v roce 1965 zachráněno 581 koroptvích a 2029 bažantích vajíček a odchováno 90 koroptví a 409 bažantů.

Od roku 1962 byla vyhlášena soutěž v odstřelu škodné, ke které na Sobotecku patří liška, jezevec, kuna, lasice, tchoř, káň roušaná, ještáb, krahujec, vrána šedá, kavka, havran, straka, sojka a pytláčíci toulaví psi a kočky. V roce 1962 bylo střeleno celkem 1170 kusů této škodné, v roce 1963 1109 kusů, o rok později 1613 kusů a v roce 1965 1038 kusů.

Členové Jednoty také přebudovali celé myslivecké zařízení na Sobotecku (krmelce a zásypy).

Jaké jsou kmenové stavy zvěře na Sobotecku? V roce 1963 byla provedena nová bonitace všech honiteb (určení těchto kmenových stavů). Podle ní patří Sobotecko u srnčí zvěře do II.a III.bonitní třídy, u zajíců a bažantů do III.a IV.bonitní třídy a u koroptví do IV.třídy. Následující tabulka ukazuje, jaký má být stav zvěře na Sobotecku a v druhém sloupci stavy dosažené v roce 1965:

Srnčí	normovaný kmenový stav	266 kusů, v roce 1965	312 kusů
Zajíci		1270	1250
Bažanti		1190	1108
Koroptve		1093	525

Na základě přírůstků zvěře a dosažení normovaných kmenových stavů mohl být plněn i plán odstřelu. Tak v roce 1965 bylo střeleno 125 kusů srnčího, 1061 zajíců a 689 bažantů. Celková produkce zvěřiny činila v tomto roce 5866 kg, z toho asi polovina byla dodána do prodeje. Nejlepší produkci zvěřiny mělo poleší Markvartice (1,05 kg na hektar honební plochy), dále následují MS Sobotka (1,04 kg), MS Libošovice (0,78 kg), Zlatý důl Mladějov (0,69 kg) a MS Markvartice (0,24 kg). Průměr produkce v celé Jednotě činí v roce 1965 0,73 kg na hektar honební plochy.

Od roku 1961 se na Sobotecku střílí i černá zvěř, která se sem pravidelně zatoulá (zvláště na poleší Markvartice).

V roce 1965 se také podařilo ulovit nejsilnějšího srnce. Složil ho Jaroslav Vaněk z Podkostí ve veseckém Plakánku (část honitby Sobotka). Váha vyvrženého kusu byla sice jen 18 kg, ale srnec byl nepravidelný desaterák. Podobná unikátní trofej nebyla dosud na Sobotecku získána.

Kromě odstřelu se provádí i odchyt živé zvěře, hlavně bažantů.

Myslivecká jednota Sobotka prováděla každý rok i vyhodnocení nejlepšího myslivce v jednotlivých Mysliveckých sdruženích. V úvahu se brala péče o zvěř, účast na brigádách, odstřel škodné apod. V roce 1965 byli vyhlášeni nejlepšími myslivci Josef Račko (MS Sobotka), Jaroslav Blažek z Nepřívíce (MS Libošovice), Jaroslav Louma z Mladějova (MS Zlatý důl) a Alois Klíma z Rakova (MS Markvartice).

Vladimír Odstrčilík,
myslivecký hospodář MJ Sobotka

Veřejné zasedání Místního národního výboru Sobotka

31.ledna 1966 v sále MNV v budově St.spořitelny mělo na programu hodnocení práce MNV od začátku volebního období. Účastnili se ho i poslavec Národního shromáždění s.Antonín Kozák a poslanci ONV s.Karol Ziman (který přednesl zprávu o činnosti ONV v Jičíně od voleb) a Jaroslav Šolc. V hodnocení práce bylo obsaženo plnění akce Z - výstavba stadionu - a ostatní akce ve sloučených obcích. Výstavba stadionu v Sobotce pokračuje dobře a lze si jenom přát, aby již letos mohl být zahájen jeho provoz. Do té doby bude ještě zapotřebí práce mnoha dobrovolných rukou, aby akce mohla být v první etapě ukončena. Dále se hovořilo o Komunálních službách, o zemědělské výrobě v JZD Nástup, o kulturních záležitostech města, o mládeži, o socialistickém soužití občanů, o jejich sociálních a zdravotnických potřebách, byla hodnocena činnost jednotlivých poslanců a zvolených orgánů - občanských výborů, společenských organizací a jejich spolupráce s MNV.

V hodnocení orgánů bylo konstatováno, že komise, které byly ustaveny po volbách, pracují pravidelně a podle plánu. Jejich činnost je zaměřena k plnění zákonů a směrnic i požadavků občanů. Není to snadná práce, ale společným úsilím všech členů aktivu MNV se podařilo úkoly zvládnout. Jsou ještě nedostatky, které se všichni snažíme překonat, aby v našem městě bylo hezky a všichni občané zde byli spokojeni.

V závěru zasedání promluvil poslanec NS s.Kozák. Pak byla předána čestná uznání za obětavost a iniciativu v kulturní práci prof.Marii Hejnové a předsedkyni školské a kulturní komise Drahomíře Bílkové-Kyzivátové. S.Martinec obdržel odznak čestného dárce keve.

OM

V Á N O C E 1 9 6 5 V Č Í S L E C H

Vánoce 1965 patří již minulosti. Ožívají pouze ve vzpomínkách na sváteční pohodu, na milé dárky a v suchých statistických číslech našich ekonomů. Ale co to bylo práce, příprav, shonu a nákupů!

Předkládáme dnes čtenářům Zpravodaje stručný přehled o tom, co se vydalo v Sobotce za nákupy v měsíci prosinci 1965:

Tradičních vánočních kaprů bylo prodáno 1360 kg (mimo prodej na sádkách ve Střehomí), ovoce a zeleniny za 26.659 Kčs, potravin za 643.262 Kčs, masa a uzenin za 307.334 Kčs a tržby v pohostinství činily 255.295 Kčs. Ani průmyslové zboží nezůstalo pozadu. V odvětví kovo-elektro bylo prodáno zboží za 232.073 Kčs a v konfekci, galanterii, obuvi a textilu za 742.705 Kčs. A kolik nákupů ještě učinili sobotečtí občané v okolních větších městech!

Málokdo si dovede představit, co námahy, kroků a času se za těmito čísly skrývá. A přece velká většina zaměstnanců prodejen Jednoty v Sobotce obsluhovala zákazníky s úsměvem a rychle, k úplné jejich spokojenosti. Tak to má také být. Proto komise pro obchod a průmysl MNV v Sobotce při hodnocení předvánočního prodeje vyslovila všem zaměstnancům Jednoty plné uznání za vzorné plnění úkolů v tomto období a oběma instruktorům za pružné odstraňování vyskytnuvších se drobných závad.

K dobrému zdolání předvánočních návalů přispělo i vhodné rozložení nákupů ze strany kupujících, takže zbytečných front bylo nepatrně.

Komise věří, že takto vzorně budou prodejny Jednoty a hlavně všech pohostinství připraveny i na nastávající turistickou sezonu. Va.

N a p s a l i n á m :

Jaroslav Šťastný, ředitel ZDŠ v Praze: "...Rád jsem otevřel listy časopisu a po dlouhé době zalétl v myšlenkách do míst, kde jsem prožil kus svého šťastného života...Vzpomínka na soboteckou školu a pionýry obnovila mnohé krásné. Rád bych, aby hrdý a čestný titul, který jsme kdysi získali, si sobotečtí pionýři uchovali..."

O P O Ž D Ě N Ě P Ř E D V Á N O Č N Í Z A S T A V E N Í

Slíbil jsem napsat recenzi do lednového čísla a omlouvám se čtenářům i redakci, že se mé poznámky dostanou až do čísla únorového. Ale myslím, že i tak stojí poslední loňská premiéra Recitačního studia Srámkova domu za zamyšlení, protože její povaha přesahuje místní sobotecký rámec.

Šťastný nápad to byl po stránce dramaturgické i v provedení. A toto příjemné zjištění je v základě úvahy o představení a jeho kvalitě. Řekl bych, že se volba Komedie o svaté panně Dorotě i Živých jesliček ukázala zdařilou hned ve třech směrech: Večer objevil a soboteckým divákům přiblížil nepříliš známé historické divadelní formy v české kultuře. Obohatil – a podle reakce diváků zřejmě šťastně – repertoárovou škálu soboteckého kulturního roku. A konečně přinesl členům studia nový, zajímavý tvůrčí úkol, kterého se chopili se zjevnou chutí. A to jsou tři podstatné a rozhodující klady večera, které by samy o sobě stály za práci a námahu členů studia.

Texty obou scén jsou různé vznikem i kvalitou. Dorota byla hrána a nepodstatnými škrty podle záznamu žakovského, studentského divadla ze 17. století. A to je šťastná okolnost: Dorota se zpívala, hrála na jevišti i předváděla v obchůzkách od domu k domu i před tímto stoletím i po něm. Zatímco starší verze jsou jednoduché až primitivní, verze novější zase rozšiřují a rozmělnují téma do různých více či méně vtipných odboček, více či méně vkusných vsuvek. S něčím podobným se setkáme u druhého textu (jesliček), kde se nám objevuje betlémské téma vedle volně připojených textů z lidových říkadel (o pekaři), legend (cikánka), písní (mlékačka) a z lidového života (kořenářka, autentické vyvolávání ponocného) a dostává se až do polohy naivního humoru (scénka cikána s kominíkem).

Text Doroty v uvedené verzi nemá postavu čerta, kterou vsunuli v lidových verzích vesničtí herci a nadali ji notnou dávkou rebelantství stejně jako štatnatého až necudného humoru. Sociální motiv se skrývá jen v dialogu Doroty se setřičkami a má podobu spíše morální (Sestra: Učin tak a budeš dosti všeho mítí do sytosti). Je to pochopitelné, když uvážíme, že jde o text hraný v jezuitském divadle. Zato má toto znění půvabnou podobu a hodnotu literární: je veršované a jeho jazyk oplývá líbezně naivní poezií. Z tohoto historického původu textu a z vědomí jeho předhistorie i pozdějšího zlidovělého vývoje vychází také realizace: s nepatrnými škrty zachovává původní text, podává ho metodou lidového vesnického provedení a výtvarně (kostýmy) ho obklopuje arsenálem současných prostředků, jaké odpovídají pravděpodobnému dekorování hry v divadle lidovém (košile, zástěry, šátky, improvizované rekvizity atp.).

Chození s jesličkami má neméně dlouhou a bohatou tradici, ale jeho záznam pod jménem Živé jesličky je daleko mladšího data. Je z Prahy 40. let minulého století. Proto také literární kvalita předlohy je podstatně nižší úrovní. Jde o volně zkracovaný a rozšiřovaný text, kterému chybí stylová čistota a poezie Doroty, jak už o tom byla řeč. Proto mohla inscenátorka Eva Seemannová zacházet s předlohou volně, vypustila některé postavičky a vybrala ty, které padly na tělo členům souboru. Výprava této scénky je také v prostředcích volnější a způsob jejího provedení je zcela totožný s tím, jaký volili dětské herci (neboť to byla dětská kolední hra) ještě v tomto století na různých místech českých zemí: je to prostě dětská hra a koleda k tomu.

Náročnost úkolu, který si předsavzalo Studio, je přes kritické hodnocení textové předlohy v obou případech bezesporná. Šlo o práci ne snadnou, obtížnou. A to jak ve volnější, improvizovanější, původem novější, prozaické a vlastně v projevu (až na cikánovu scénku) solové betlémské scéně, která zahrnuje malé či větší úkoly pro každého člena Studia, tak v sevřenější, veršované, slovníkem archaické a stylem jed-

notnější Dorotě, pro niž Eva Seemannová vybrala herce podle kvality výkonu, zkušenosti a typu. Obě části večera přitom spojují tytéž rysy: šlo o projev velmi uvolněný a bezprostřední, přesto však záměrně připravený a přesně provedený. Při tom všem neztrácelo představení základní polohu dětské hry. Ať to byli královi služebníci ve své hrané topornosti nebo malý koledníček, který hrozí provrtáním kožíšku, hra malých a mladých představitelů projevovala temperament, gusto, s nímž aktéři vystupují na podiu, a neustálý kontakt s vývojem příběhu.

Nové řešení staré hry a zejména hry lidové je vždycky oříšek a byl jím i pro mistry jeviště. U řešení soboteckého představení se chci zastavit. U publika, jak se mi zdá, převahu sympatií získaly ještiličky, jejich roztomilost a bezprostřednost, již se ochotně poddáváme i se špetkou sentimentálního dojetí. Já si ale cením zejména Doroty, velmi čisté provedením a stylově jednotné, přesné. Dovolte stručnou a jen obrysovou odbočku: E.F.Burian u nás uváděl lidové hry (i vánoční, i Dorotu - ovšem z jiného textu) asi tak, jak to hráli tenkrát vesničanští ochotníci. Jeho herci byli (hraně) trochu nemotorní a dřevění, vzdáleně připomínali řemeslnické ochotníky ze Shakespearova Snu noci svatojánské. Byl to tedy obraz toho, jak se to tenkrát na vsi hrálo. Honzl inscenoval za války vánoční lidové hry v podobě (dovolí-li opět trochu zjednodušení), jak by to tito herci hráli za našich dnů. Odtud Herodes král měl na nohou lyžařské boty a místo žezla soustruhovanou nohu od secesního stolu a králové nesli dary v síťovce. Nebylo v tom o nic méně humoru a půvabu. Sobotecké řešení je třetí. Pokud vím, není u nás ověřeno na profesionální scéně. Jeho metodu zkusil před nedávnem polský režisér Dejmk ve varšavské inscenaci Nanebevstoupení Krista Pána. Zachoval vnější prostředí hry (na scéně stál dvůr selského stavení) a vedl herce k úsilovně snaživému projevu neobratných lidových aktérů. V tom se liší od Buriana: jde do jisté míry podobnou cestou, ale tam, kde Burianovi herci vyvolávali smích, Dejmkovi vyvolávali dojetí. Proto i ve vnější výpravě Dejmk zachoval historický reál a celý humorný akcent představení vyjádřil v podstatě jediným prostředkem: herci ve své horlivosti říkají i poznámky v závorce. A to je shodná zásadní metoda s přístupem Seemannové (např. její služebník upozorňuje krále - kolegu herce: "Drbe se v hlavě!"). Každá z těchto metod má svá úskalí a všechny jsou těžké. Je třeba (jako tomu bylo u Buriana, Honzla i Dejmk) mít dobré a citlivé herce. Anebo, a to je cesta soboteckého Studia, herce mladé, u nichž režie využije jejich přirozených vlastností a podle možností je kombinuje s prvky narežirovanými. Myslím, že není třetí možnosti, jak dosáhnout souhry mezi hraností, naučeností pohybu i řečí a jejich přirozeným provedením. Že se to podařilo, toho důkazem jsou všechny postavy Doroty; vyvádět jen někoho by bylo krivdou druhým.

Výsledek představení považuji za výtečný. Je pro nás (i po položapomenutých inscenacích Honzla a Buriana) trochu objevem. A zdá se, že ve vhodnou dobu. Vždyť současně s přípravou představení v Sobotce se počala v Brně příprava lidové pašijové hry. Připravil ji prof. Jan Kopecný, který viděl před nedávnem ve Varšavě Dejmk...

Sobotecké představení se mi upřímně líbilo a myslím, že skutečně přesahuje charakter a význam místní akce. Myslím, že bude dobře pochluubit se s ním (nebo alespoň s Dorotou) na Šrámkově Sobotce. Doporučil jsem také pražskému Museu Alše a Jiráska, aby představení přivezli do Prahy, ale o tom samozřejmě rozhodují také finanční možnosti. Ale myslím, že si představení zaslouží ještě další příležitosti k setkání s diváky.

Jiří Hraše, Čsl.rozhlas Praha

Plakát loňské Šrámkovy Sobotky zařadila Národní galerie do svých sbírek užité grafiky. Je to snad vůbec první sobotecký plakát, jemuž se této pocty dostalo. Však také šlo o dílo pozoruhodné, které - opatřeno vhodnou paspartou - může zdobit kterýkoliv moderní příbytek.

Z činnosti RSSD a Šrámkova domu...

Tradiční sobotecké matiné k počtě Šrámkových narozenin se letos konalo ve Šrámkově domě v neděli 23. ledna. Recitační studio, které za čtyři roky své existence předvedlo již šestý pořad ze Šrámkových verzů a vždy nový a zajímavý, přišlo tentokrát s poetickým pásmem "Frána Šrámek a ti druzí". V hodinovém programu, v němž se vystřídali všichni členové RSSD, jsme slyšeli nejlepší básnickovy verše dětské, milostné, vojenské a krajové i verše jiných autorů, Šrámkovi blízké. Zdařilý pořad sestavila, řídila a sama v něm, kde bylo třeba, účinkovala Eva Seemannová. Celé pásmo hezky uvedla Zdenka Chlumecká.

V půvabném prostředí síně poesie Šrámkova domu byla při této příležitosti instalována výstavka grafických prací žáků lidové školy umění z Prahy-Libně. Čtrnáctiletí a patnáctiletí adepti výtvarného umění, k nimž se kresbami a plastikou připojil šestnáctiletý žák umělecko-průmyslové školy Zdeněk Preclík, byli všichni inspirováni Šrámkovými verši. Na výstavce nepřevládaly jen motivy milostné, bylo tu i mnoho námětů krajinných, inspirovala i tematika smrti, stáří, válka a melancholie večera. O všech pracích lze říci, že svědčí o pozoruhodném nadání mladých tvůrců a výborném vedení akademické malířky Pavly Borešové-Schovánkové. Výstavka byla otevřena do 13. února.

M.H.

Co nám napsala ruská překladatelka Stříbrného větru.

Drazí soudruzi ze Sobotky,

ptáte se, proč jsem začala překládat Stříbrný vítr. Moskevské Vydavatelství umělecké literatury se již dávno zabývalo myšlenkou dát ruskému čtenáři překlad nejvýznamnějšího románu Fráni Šrámka, a když mi to navrhli, s radostí jsem souhlasila... Stříbrný vítr mi je blízký svou emocionální jemností a čistotou, svou podmanující bezprostředností a mládím. Pro mne to byla velmi zajímavá práce nejen pro autorovo jazykové novátorství a uplatnění různých stylů - od klasického realismu po dekadenci, nejen pro pozoruhodnou rytmickou stavbu a hudebnost jeho prozy, nejen proto, že je výborný kreslíř. Překládat jednotlivé části románu bylo pro mne opravdovým svátkem... Přetlumočení jeho jednotlivých poeticky jínoutajných míst vyžadovalo kromě profesionálních zkušeností i zkušenosti citové, to znamená originální umělecké přetvoření. To vše nebylo vůbec jednoduché. Snad stačí říci, že když jsem již román přeložila, přepsala jsem ho skutečně znovu, neboť v první variantě jsem úplně nevystihla správný odstín...

Jestli se mi podaří ještě jednou přijet do Československa, budu se jistě snažit přijet do Sobotky (vždyť vím, že to je Český ráj).

Se soudružským pozdravem a přáním všeho nejlepšího

J. Elkindová

VÁLKA ROKU 1866

(Úryvky z pamětní knihy děkanského úřadu v Sobotce)

Rok 1866 byl pro Rakousko vůbec a pro Čechy a Moravu zvláště čas velkého utrpení a spolu rychlý skok do smutné, ano i hrůzyplné budoucnosti.

Válka s pruským a vlaským králem spojeným vypukla...

Přes Sobotku táhl oddíl vojska císařského dne 26. a 27. června k Mnichovu Hradišti. Ale třikrát větší síla Prusů přemohla vyhladovělé, utýrané Rakušany. Den 28. června byl den strachu v Sobotce. Li-

dé z okolí, z Liberce, z Turnova a z jiných míst od půlnoci prchali, zvláště mladí, před Prusem. Po poledni zvěstovali sloupové dýmu od Hradiště požáry... První mrtvola sem přivezená od Hradiště byla setníka Emila Greisingra od cis.kapalku číslo 73 Gulaye, kterýž vyvázl ten den ze třech bitek neporušený, u Bosně pak po velkém namáhání mrtvicí raněn sklesl.

Před Sobotkou jeden muž od téhož pluku se ze zoufalství zastřelil, opět jiný zde v městě ze zeslábnutí a hladu mrtev padl, jiný opět na cestě ze Sobotky ke Lhotce se zastřelil. Sobotka vojskem prchajícím - a protož i děkanství - přeplněno. Co k jídlu a k pití, vše vyšlo a nestačilo. Dne 29.června svátek sv.apoštoľů Petra a Pavla.

Na úsvitě bitka u Kostí s Prusem od Hradiště přes Bosně a od Podolí přes Žehrov táhnoucím. Ve škole zřízen lazaret a před slunce východem naplněn raněnými od Kostí, z kterých mnohé více hlad mořil nežli rány. Nebylo čím je upokojiti, z nouze rozdávána slivovice. Co bylo raněných k odvezení, stalo se záhy. Na věž zavěšen prapor bílý na znamení, že pod ní ve škole jest lazaret. Zřízeny byly též pak nemocnice pro raněné ve všech hostinských sálech, v okresním úředním pak v hraběcím domě i v jiných soukromých domech. Pak do tří hodin v Sobotce panovalo hrobové, smutné ticho. Mužští a mladé ženštiny mnohé prchali.

Vojsko císařské postavilo se nad Sobotkou od povětrného mlýna na půlměsíčovém návrší k Lavicům, uzřevši pak, jak jeden sbor pruský pod Horvátem vůdcem od Bakova přes Dolení Bousov směrem k Libáni spěchá u velikém počtu a od Hradiště a Kostí zástupové nepřátelští se hrnou, a dozvěděvši se, že i od Turnova k Jičínu též císařské oddělení od Prusův tlačeno jest, opustilo stanoviště nad Sobotkou, aby zaskočeno nebylo, a ubíralo se dále k Jičínu. Ve tři hodiny s poledne projížděli prusští husaři s napřaženou karabinou a šavlí křížem Sobotku, hned na to na statisíc Prusů všech zbraní skrz Sobotku, a pěší vojsko pod Sobotkou polními cestami u velkém spěchu ke Lhotce k Jičínu táhlo. Rekvizice nastala, co k jídlu a k pití a prádlo pro raněné. Jiný pohled na Prusy vítězné plné síly a statečnosti. Dohonili naše vojsko u Samšiny a bitka táhla se až do Jičína, která se u Hradce Králové s hlavní armádou u strašné porážce císařských skončila...

Poslední pruská posádka opustila Sobotku dne 5.září. Raněných bylo sem přivezeno přes 700, nejvíc Rakušanův, z nichž na zdejším hřbitově 50 odpočívá, mimo mnohé nohy a ruce odříznuté. V tom čase umřelo zde na choleřu domácích též 50. Občané, jak všude, válkou poškození za dobytek odnatý a za poškození na poli a pící pobranou, jakož i obchodníci ve zboží kupeckém a nápoji za toto dost dobře - za ony ztráty - nějakou náhradou obmyšlení byli, co se ale po domích snědlo a vypilo, za to se žádná náhrada nedala.

První ubytování v děkanství stalo se od velitele sboru pruského, kr.prince Fridricha Karla, a od toho dne až do 5.září nezůstal dům a co horšího, hospodářský dvorek, kde často na sta konů a hovězího dobytka se uhostilo, od Prusů neobsazeno. Mezi tím a při tom až i 12 milosrdných sester a jesáitů z Prus ke službě raněným. Děkanství obdrželo náhrady za vykrmené seno a vypotřebovanou slámu 120 zlatých, však Bohudík nepřátelské vojsko se zde slušně, vlídně a velmi mravně po celý čas chovalo...V děkanství žádný cos odvezil aniž na povrchu ležícího šatstva...

Mnohého užitečného poučení poskytla tato nešťastná válka taktéž i k poznání svých vlastních ovčiček. Jak například: když řiditeli zdejších nemocnic, pruskému lékaři, řečeno bylo, že v děkanském dvorku stojí pět krav a žádná ještě obětovaná nebyla, nemilým okem pohlédnul tento na udavače, řka: "My o tom víme, však my potřebujeme mléko od vašeho pastora."

Zápis psal děkan Jan Palánek

Gustav Baumhaier

KŘÍDOVÝ ÚTVAR NA SOBOTECKU

Vystoupíme-li na Střelečskou hůru (456 m nad mořem), přehlédneme valnou část Sobotecka. Zrakem dohlédneme až k pohraničním horám. Před námi jako na dlani kol dokola Český ráj; Sobotecko jest nedílnou jeho součástí. Střídají se v něm údolí s mírnými vysočinami, jsou tu roviny, mělké úvaly i hluboké rokly zdobené romantikou skalních útvarů.

Všechny krásy tohoto kraje nevznikly najednou, tvořily se poenáhlu, vývojem. Povězme si něco o tom.

Stáří naší země dělí se na několik geologických dob. Každou dobu rozdělujeme opět na útvary. Pro Sobotecko mají největší význam druhohory a v nich opět útvar křídový, nazvaný dle vrstev bílé psací křídý, které vznikly v té době na pobřeží nynější Anglie a Francie. Severovýchod naší vlasti byl v té době mořským dnem. Jako památka na dobu tu zůstaly nám usazené horniny: pískovec a opuka. V nich nacházíme zkameněliny, z nichž si činíme představu tehdejšího života, jak živočišstva tak i rostlinstva.

Na vývoj kraje měly však vliv i doby pozdější. V třetihorách vyvřely tu známe kopce: nejvyšší Střelečská hůra, dále Humprecht, Čakan, Horka u Mladějova, Spičák a Dobolka u Drštěkryje a mnoho jiných ve vzdálenějším okolí. Nedovedeme si odmysliti charakteristické Trosky, typické kužele Vyskře, Zebína, Brad a Velíše. Bez nich nebylo by krásy tohoto celého kraje. V době čtvrtohor opět činnost mrazů a vod měnila jednotvárnou plán křídového útvaru a přispěla k zvýšení krajinné rozmanitosti.

Než vraťme se k útvaru křídovému, který má pro nás největší důležitost. Náš útvar křídový zkoumali čeští geologové Frič, Krejčí a Dr.Č. Zahálka. Krejčí zařadil a pojmenoval křídové vrstvy dle míst, kde se nejvíce vyskytovaly; bylo jich osm. Na Sobotecku jsou dle jeho rozdělení vrstvy Teplické, Březenské a Chlomecké. Zahálka však po důkladném prozkoumání rozdělil křídový útvar na deset pásem. Svá bádání o nich uveřejnil ve Věstníku král.české společnosti nauk v r.1902-1905. Podle nového rozdělení vyskytuje se na Sobotecku pásmo X., které má čtyři souvrství, označené písmeny malé abecedy a to podle polohy shora dolů: Xd, Xc, Xb, Xa. Tři vyšší z nich rozděleny jsou opět v horizonty dle písmen řecké abecedy v téměř pořádku, např. Xdβ, Xd& atd.

Podle nanesených vrstev a jejich druhů se soudí, že v době křídové bylo Sobotecko zálivem křídového moře, dopěhož za nynějším Turnovem (u Vranova) vtékala křídová řeka, asi předchůdce nynější Jizery. Přinášela s sebou písčité náplav, hlavně křemenný písek. Hrubší usazoval se u ústí, jemnější částčky plynuly dále do dnešního Boleslavska a Jičinska. Proto mezi Boleslaví a Jičínem vznikly kvádrové pískovce s nejjemnějším křemenným a živcovým zrnem a s největším množstvím šupinek bílé slídy.

Nejmladší pásmo křídové, pásmo X., vyplňuje na Sobotecku Markvartickou vysočinu a komplex Zehrovských skal. Kvádrové pískovce zdejší určil Frič a Krejčí jako Chlomecké vrstvy, slíny a jíly jako vrstvy Teplické a Březenské. Kdežto jinde a v jiných pásmech jsou přechody vrstev

ponenáhle, zde na Sobotecku v pásnu X. přecházejí vrstvy do sebe rychle, mění se náhle, např. slín v kvádrový pískovec apod. Nejstarší souvrství Xa jest tu jen nepatrné mocnosti a na povrch zemský u nás vůbec nevychází. Po jeho usazení nastal mírnější proud křídové řeky a přinášel sem převahou jílu. Souvrství Xb obsahuje u nás nejvíce písčité jíly a písčité slíny. Po změně podnebí počíná křídová Jizera přinášeti sem opět samý písek a vytvořila souvrství Xc. V tom čase vytvořily se tu kvádrové pískovce bizarních tvarů u Sobotky, známý Kostecký důl, Plakánek u Vesce, Prokopské údolí u Libošovic a skály v Zehrovském dolu. Za hradem Kostí nalézáme přechod do souvrství Xd, kdy proud Jizery se mírnil a zanášel písek jen sem.

Než se budeme jednotlivými částmi našeho kraje zabývat, přehlédneme nejprve horniny, které se v něm vyskytují. Původ všech zde se vyskytujících hornin jest hledati v mateřské hornině zemské kůry - žule. Hornina tato skládá se v podstatě ze tří hlavních nerostů: křemene, živce a slídy. Větráním se jednotlivé nerosty uvolnily a další přeměnou daly vznik jiným horninám. Zrnka křemene spojená různým tmelem dala pískovce o rozdílné tvrdosti, jemnosti a barvě. Živec změnil se větráním v kaolín a jíl, slída opět v slín. Jako ze žuly vznikly jmenované horniny, tak i z těchto dalším rozpadáváním a přeměnou tvoří se opět nové. Vše v přírodě má svou změnu a podléhá jí, byť i pomalu, též nerosty a horniny. I zde potvrzena jest teorie vývoje.
/pokračování/

" Z ČESKÉHO RÁJE "

(Cyklus obrazů nár. umělce Cyrila Boudy na Humprechtě.)

V literárním museu na Humprechtě najdete v 1. poschodí mezi okny umístěny čtyři rozkošné litografické kresby národního umělce Cyrila Boudy s náměty z Českého ráje: Sobotecké náměstí, Humprecht, Trosky a Kost od Bílého rybníka. Při pátrání po jejich vzniku napsal jsem již v roce 1959 autoru, aby mi sdělil, pro koho kresby zhotovil a zda jsou dosud zachovány litografické kameny k další reprodukci.

Národní umělec Cyril Bouda mi odpověděl dopisem z 27. XI. 1959:

"Děkuji za dopis. Litografie z Českého ráje nebyly dosud vytištěny, je zatím jen asi 10 výtisků. Dělal jsem je pro jednoho známého, který zemřel, a nic se s litografiemi pak nedělo. Možná, že příští rok si je dám na svůj náklad vytiisknout (litografické kameny dosud existují) a pak bych Vám nabídl celý soubor. S pozdravem Váš C. Bouda."

Dnes, kdy pro propagaci našeho kraje je třeba hodnotných suvenýrů, by bylo vhodné vydat tyto litografie jednak třeba ve formě propagační skládačky velikosti pohlednic s cizojazyčnými texty, jednak jako reprodukce v původní velikosti, které, zarámovány do pasparty, byly by krásnou ozdobou každého bytu a vzpomínkou na krásy Českého ráje.

Chopí se někdo iniciativy? Mohl by to být dárek k blížícím se třístým narozeninám Humprechta...

Vf

Dostali jsme několik dopisů, v nichž se ptáte, zda jsou ke koupi knihy o Sobotecku. Můžeme Vám poslat: z děl Šrámkových pouze knihu "Červen a jiná dramata" (vše ostatní je rozebráno), z dalších sborník "Sobotka 1958", knížku Jarmily Glazarové "O krásě české řeči", Václava Frýby "Joža Zindr - Jsme květy této země" a Adama Jista "Pramen básnickovy síly" (o V. Šolcovi). K dostání jsou i oba poslední soubory soboteckých pohlednic, tur. průvodce, mapy a starší knížky. Pište redakci!

Čtrnáctka Zindrova rodu...

Snad téměř každému stává se jméno znamením, upozorněním, klasifikací. V latině to vyjadřují slovy: Nomen-omen. Při stejnosti jmen hledáme další znaky, jimiž se od sebe liší. Tak poznáváme blíže lidi, kteří jsou nositeli téhož jména, ať již k sobě patří jen tím jménem nebo též rodem. Tak např. tři Josefové, tři Zindrové a bezmála tři - zedníci. Takto je rozlišil život:

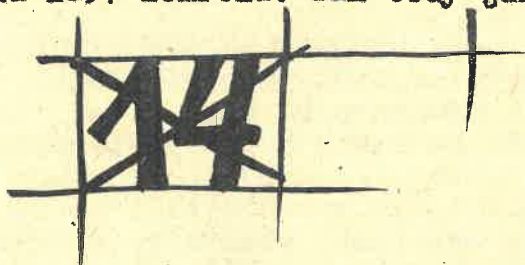
1. J o s e f Z i n d r, zedník a baráčník. Narodil se na Plhově č.41 dne 14.října 1854 (první čtrnáctka). Již jeho otec byl znám široko daleko jako pracovitý a poctivý zedník. Zedničina, to bylo tedy rodové řemeslo. Přijížděl se k Horáckovům na Plhově do č.31. Měli svatbu v měsíci a roce Šrámkova narození - 29.I.1877 na Mladějově. Doma pro něho tolik práce nebylo. Pravoval tedy "v Němcích"(Dráždany), pak v pohraničí (Liberec, Jablonec n/N.) a po roce 1908, kdy se dohánělo zanedbané zemědělství ve vnitrozemí, blíže k domovu. Zedničina byla jen sezonní zaměstnání a tak se často třela bída s nouzí, ale přece se dožil téměř sedmdesátky, zemřel 16.III.1924. Jeho žena Aloisie se nedožila ani šedesáti let. Zemřela 14.února 1918 (druhé zjevení čtrnáctky)

2. J o s e f Z i n d r, prvorozený syn Josefa a Aloisie Zindrových, zednický tovaryš. Narodil se také na Plhově, ale v č.31 v části zvané Bicánka. Datum jeho narození: 14.prosince 1878 (už potřetí se objevuje rodové číslo 14). Dědic otcova jména (na to měl prvorozenec nepsaný nárok) i řemesla (zdědil po něm nejen zednickou fortel, ale i nádobí - nouze života učila je této praxi). Jenomže nit jeho života přestříhla smrt již 9.května 1896 ve věku necelých 18 let. Zemřel na tuberkulózu - úděl chudých.

3. J o s e f Z i n d r, dědic otcova i bratrova jména, bezmála také - zedník. Narodil se 30.ledna 1899 na Plhově č.31 jako deváté dítě a poslední mužský potomek. Rodová zedničina slibovala okamžité výdělky. Pěkné vysvědčení a třídní učitel Josef Bureš doporučili učitelské povolání. Ze zedničiny nebylo nic. Učil deset let, šest v Čechách a čtyři na Slovensku. Jako učitel se podepisoval Josef, jako básník Joža (nikdy Jožka, jak čteme na pamětní desce v Samšíně) a když psával domů - Pepa. Neunesl však kamennou tíhu doby. Opustil život dobrovolně. Překročil jenom o málo třicítku. A měl pohřeb na Mladějově 14.července 1929 (ta rodová čtrnáctka se objevuje jako Mene Tekel počtvrté).

Miloslava Hrdličková-Šrámková nám kdysi prozradila a náhrobní desky na soboteckém hřbitově to potvrzují, že osudovou číslicí Šrámkovy rodiny byla jedenáctka. U Zindrů to byla čtrnáctka. Zeptáte se: Záludná či náhodná hra čísel? Odpovězte si sami, nechci vám vnucovat svůj rozum. Jenom ještě podotýkám: básníková sestra Zofie se narodila 14.května 1884 a Anna 14.května 1897 zemřela. Tak tedy jak?

V.Fryba

Antonín Ederer:

Mladějovský epitař, památník světového významu.

Málokterý z náhodným návštěvníků Mladějova tuší, že ona velká náhrobní deska s epitařem u kostela představuje velmi vzácný památník, připomínající jméno světového věhlasu. Roku 1832 byl tu pochován Fr. J.Gerstner, vynikající učenec z přelomu 18.a 19.století: astronom, matematik, hydraulik, zakladatel vysokého technického učení v Praze a projektant první železnice na evropském kontinentě.

Jak se dostal tento znamenitý muž, rodák ze vzdáleného Podkrušnohorská, do Mladějova? Životopisná literatura o Gerstnerovi je neobyčejně rozsáhlá a proto z ní uvedeme jen stručně několik dat. Narodil se v Chomutově 23. února 1756, stal se po studiu na pražské a vídeňské universitě astronomem na hvězdárně v pražském Klementinu. Již od mládí vynikal především v matematice, k níž lásku probudil u něj Ignác Cornova.

Významným mezníkem v Gerstnerově životě byl však jeho návrh na zřízení polytechniky u nás. Opíral se sice o vzor pařížské École polytechnique, ale v podrobnostech sledoval vlastní cestu, jak povznést průmyslovou výrobu v Čechách. Jeho návrh byl uskutečněn roku 1806 a tím byl položen základ k vysokému technickému školství nejen u nás, ale v celé střední Evropě. Přihlížíme-li k obsahové náplni tehdejší její výuky, byla vlastně naše polytechnika první vysokou technickou školou na světě. Její pařížský vzor sloužil v té době ještě stále potřebám vojenským, kdežto pražská polytechnika měla již charakter naprosto civilní a mírový. Polytechnika ve Vídni byla zřízena až roku 1815 a berlínská teprve 1824. - Skoro souběžně vznikala v té době u Gerstnera myšlenka na projekt stavby železnice z Budějovic do Lince.

Gerstner zastával až do vysokého věku tři odpovědné funkce: ředitele a profesora polytechniky, profesora matematiky na universitě a ředitele staveb vodních cest v Čechách.

Patří také do období národního obrození. Kulturní historik J. Hanuš ve svých Dějinách Národního musea uvádí Gerstnera mezi postavami, které se zasloužily o první rozkvet této celonárodní instituce. Dosvědčují to dodnes zlatá písmena Gerstnerova jména na budově musea i bronzová busta v Pantheonu téže budovy. Autorem busty je tvůrce trig na Národním divadle v Praze, sochař Bohuslav Schnirch. Pro zajímavost: tento umělec byl synem inženýra J.F. Schnircha, rodáka ze Sobotky a někdejšího posluchače profesora Fr. J. Gerstnera z pražské polytechniky.

Gerstnera, který se stal také velmi aktivním členem Královské české společnosti nauk, možno označit za buditele technického pokroku v době pro nás nejzávažnější, kdy se rozhodovalo nejen o obrození českého jazyka a literatury, ale rovněž o záchranu a rozmnožení hospodářských sil národa.

Do Mladějova přišel Gerstner až téměř na konci svého života, a to k dceři Gabriele Pabstmannové, ženě tehdejšího majitele mladějovského panství. Zápis v úmrtní matrice mladějovské fary a nedávno objevený mladějovský dodatek k testamentu z r. 1832 patří k posledním gerstnerovským dokumentům.

Ani v současné době nezapomínáme na Gerstnera. Tak např. při nedávné celostátní oslavě 250. výročí technického učení ozývalo se velmi často jméno z mladějovského epitafu. Také na mezinárodní konferenci exaktních věd ve Florencii roku 1955 byl Gerstner citován při diskusi o hydrodynamice.

Z uvedeného jest tedy zřejmo, že mladějovský epitaf náleží k těm vzácným a pozoruhodným památkám naší vlasti, u nichž se zastaví a pietou domácí i cizí návštěvník. Snad by měl Čedok plánovat krátkou zastávku v Mladějově. Zajímalo by to jistě mnohé návštěvníky z Rakouska, Belgie, Francie i Anglie, tedy zemí, s nimiž měl Gerstner těsné styky. Zastávku v Mladějově by učinili i hosté ze SSSR, neboť mladějovský epitaf náleží také mezi památky dávných česko-ruských vztahů. Stavbu první veřejné parostrojní železnice u Petrohradu projektoval a řídil před 130 lety za účasti celé řady absolventů pražské polytechniky syn Fr. J. Gerstnera Antonín.

Na závěr článku uvádím překlad latinského čtyřverší, jež stojí v záhlaví mladějovského epitafu Gerstnerova:

Jako mladík díval se na hvězdy po nesmírném nebi.
Jako muž ukládal přísné zákony třpytivým vlnám,
k silám přirozenosti lidské připojil umění.
Jako stařec slávou ověnčen vrátil se k hvězdám.

ŽIVÝ ODKAZ JOSEFA LADISLAVA TURNOVSKÉHO

V článku Stoletá vzpomínka, uveřejněném v jičínském Předvoji č. 4, hodnotí značka -vy- význam Františka Venceslava Jeřábka, od jehož narození uplynulo 25. ledna 130 let, a končí: "...dnes září s Václavem Šolcem a Fránou Šrámkem na soboteckém nebi jako literární trojhvězdi". Ale na Humprechtě máme literárně historické oddělení "Čtyř ze Sobotky". V roce 1937 vyšla knížka "Čtyři ze Sobotky". Jak je to tedy s tím trojhvězdi - nemělo by snad být "literární čtyřhvězdi"? Ano, a tím čtvrtým, neprávem opomíjeným, je "starý vlastenec" Josef Ladislav Turnovský, od jehož smrti uplyne 8. února 1966 již 65 let.

Když po odchodu do výslužby přehlížel svůj život, jistě mohl být spokojen. Škoda jen, že smrt mu nedovolila dokončit vzpomínkovou knihu "Paměti starého vlastence". Kupecký učedník, herec, novinář, překladatel, kolportér českých knih, ředitel kanceláře Ústřední matice školské, to je jen několik zastavení na jeho životní pouti. Především však byl strážcem odkazu Josefa Kajetána Tyla, autorem jeho obsáhlého životopisu, vydavatelem jeho spisů a živitelem jeho rodiny. V tom také spočívá hlavní význam Turnovského.

Každý, kdo hledá důkladnější poučení o Tylovi, musí se seznámit s dílem Turnovského. Naposledy jsme toho byli svědky při inscenaci Tylovy Fidlovačky v pardubickém divadle (premiéra byla 30. října 1965). Do tištěného programu bylo pojata Turnovského vyprávění o vzniku písně "Kde domov můj" a citát o Tylově práci pro rozšíření českého vlastnictví mezi prostým lidem.

Bude starostí nás soboteckých, aby jeho hrob na pražském Vyšehradě neupadl do zapomenutí.

JUDR JINDŘICH ŠOLC

jako primátor hlavního města Prahy.

24. dubna 1916 uprostřed bouřlivých dob první světové války zesnul náhle na svém statku ve Zbuzanech právník a bývalý starosta hlavního města Prahy Jindřich Šolc ve věku 75 let. Byl světlou postavou v čele města Prahy, proto jeho smrt vyvolala opravdový zármutek a bolestné překvapení. Do poslední doby se zajímal o dění v hlavním městě a ležely mu na srdci i záležitosti celonárodní. Narodil se 12. února 1841 v Sobotce a po právních studiích se věnoval advokacii. Nejprve působil jako koncipient bývalého primátora Dr. Tomáše Černého, později jako samostatný advokát v Praze.

V mládí se věnoval i novinařeni. Byl členem redakce Národního Pokroku a Pokroku a vrchním redaktorem deníku Politik. Politicky byl příslušníkem národní strany a zabýval se hlouběji poměry národnostními i jazykovými. Těmto studiím věnoval své spisy "Národnost a její význam v životě veřejném", "Zápas o práva jazyka českého" a "Zákonitý stav jazyka českého před vydáním nařízení Badeniova".

Tyto spisy a veřejné vystupování v zájmu národní věci přispěly k jeho brzkému vstupu do sboru obecních starších hlavního města Prahy a to v roce 1879, kde pak zasedal nepřetržitě až do roku 1893. Byl v té době členem městské rady, starostovým náměstkem (1885-1887) a po šest let (1887-1893) primátorem hlavního města Prahy.

Úřad zastával za poměrně nesnadným a těžkých poměrů. Kolik tu bylo úkolů a potřeb hlavního města, které chtěl splnit a Prahu obohatit. S jeho jménem je spojeno splavnění Vltavy v Praze, vybudování nákladního přístavu v Holešovicích, zboření smutně proslulé svatováclavské trestnice na Novém Městě i zbytků novoměstských hradeb, aby na těchto místech mohla vyrůst nová kvetoucí čtvrť. Po zhoubné povodni roku 1890 pečoval o to, aby co nejdříve byl opraven památný Karlův most a stržené oblouky byly znovu zaklenuty.

Z jeho iniciativy se uskutečnilo vybudování dalších důležitých městských podniků: spořitelny, tržnice a jatek. Nelze pominout ani jeho účast na tehdy obrovité propagační akci českého průmyslu, kultury a národopisu, kterou byla Zemská jubilejní výstava v roce 1891, kdy se Praha stala středem pozornosti blízké i vzdálenější ciziny a byl tak položen základ k dalším celonárodním výstavám.

Primátor Jindřich Šolc se zajímal také o komunikační a kanalizační problémy města a podnítil vybudování nových projektů, aby se Praha dostala na úroveň zahraničních velkoměst.

Ale tím by nebyla vyčerpána všechna činnost Jindřicha Šolce. V letech 1876 - 1889 zasedal jako poslanec na sněmu království českého za skupinu měst Rychnov nad Kněžnou - Dobruška a od roku 1889 za Staré Město pražské. Zároveň zastával úřad náměstka nejvyššího maršálka království českého.

I když pak odstoupil z primátorského úřadu, nepřestal se zajímat o veřejné dění a osudy hlavního města. Pracoval obětavě v Národní radě české, v letech 1895-96 byl předsedícím Zemského výboru království českého a komisařem Zemského výboru u Zemské banky.

I první české scéně, Národnímu divadlu v Praze, věnoval mnoho svých snah a péče jako jeho indendant.

Hlavní město Praha, kde léta žil, pracoval ve prospěch národní věci a které po šest let řídil, vystrojilo mu 28.dubna 1916 ze svých prostředků důstojný pohřeb za veliké účasti nejen Pražanů, ale i veřejných osobností z celých Čech, jako důkaz, jak velkým sympatiím a vážností se politik a vlastenec Jindřich Šolc těšil. Jeho jméno se čestně zařadilo do historie hlavního města Prahy.

Prameny a literatura: Protokoly schůzí rady městské duben 1916 (27. IV.); Projev starosty K.Groše; Věstník obecní král.hlav.města Prahy roč.XXIII, č.9; Zlatá Praha roč.IV - 1887, str.729-734; Almanach král.hlav.města Prahy 1898, str.187-189; Fr.Ad.Šubrt: Dějiny Národního divadla v Praze 1883-1900, Praha 1908.

prom.hist.Miluše Svobodová-Ladová,
Archiv hlavního města Prahy

V Z P O M Í N K A N A J O S E F A Š U L C E

Československá entomologie, to jest nauka o hmyzu, vydobyla si na světovém fóru vynikající místo. Základy k tomu položil kroužek nadšených přátel přírody, vědeckých pracovníků a sběratelů, kteří v roce 1904 založili Českou společnost entomologickou. Jedním z nejstarších jejích členů byl mělnický rodák, dlouholetý občan a důchodník v Sobotce, Josef Šulc. Narodil se 1.1.1873 a už během svých studentských let v Mělníku zabýval se vášnivě botanikou a studiem hmyzu, zvláště brouků. V přátelské spolupráci s mělnickými přírodopisci, učitelem Červeným, PhMg Viktorem Vávrou a Augustinem Nezbedou zakládá tu entomologický kroužek, nazvaný originálně "Moucha", a začíná soustavně sbírat a studovat hmyz z širokého okolí Mělníka. Zajímavé objevy teplomilných druhů brouků, žijících jinak převážně jen v jižní Evropě, povzbuzují jistě jeho vědecky zaměřeného ducha k další výzkumné práci. Zakládá si sbírku brouků na přísně vědeckém základě. Každý odborně preparovaný exemplář jeho sbírky je označen přesným datem a místem nálezu, a tak se stává tato sbírka cenným dokladem vlastivědného výzkumu. Jsou tu dokladové exempláře mnoha vzácných druhů, které byly v pozdějších letech na Mělnicku intenzivním obděláváním půdy a vykácením starých stromů snad úplně vyhubeny. Náleží k nim např.překrásný tesařík broskvonový. Co radosti zakusil asi mladý úředník advokátní kanceláře, tehdy pětadvacetiletý Šulc, když ulovil první exemplář tohoto vzácného tesaříka dne 24.7.1898 u Mlažic a o tři léta později, dne 21.7.1901,

druhý exemplář u Želčína!

Přes svůj vyhraněný zájem o přírodní vědy nezůstával Šulc stranou národního a politického života. Byl aktivním členem Omladiny, což mu vyneslo v roce 1893 soudní stíhání a persekuci se strany tehdejších rakousko-uherských úřadů. V roce 1905 přichází jako městský úředník do Sobotky, kde byl v roce 1919 jmenován městským důchodním. K Sobotce a jejímu krásnému okolí přilnul celým svým srdcem. Všechny volný čas věnoval tu svým přírodovědeckým studiím a sběratelským cestám. Prozkoumal tak celé Sobotecko, od Valečova k Pracbovským skalám, Jičínu, Zebínu a Velíši, od Turnova přes Hlavatice, Hrubou Skálu, Trosky, údolí Žehrovky, Hůru, Ryji, Carbaník a dál lesy Zástudilu, kolem Spařenec a Markvartic až k Libáni. Všude sbíral hmyz a hlavně brouky. Co tu učinil překvapujících nálezů a objevů! Stačí se podívat do jeho sbírek. Dne 2.10.1907 našel v oboře u Sobotky 3 exempláře střevlíka zahradního, z nichž jeden se vyznačoval zajímavou odchylkou skulptury krovek. Šulc rozpoznal, že tu jde o dosud neznámého mutanta, kterého po potvrzení svého názoru tehdejším významným znalcem střevlíků, Dr. Fr. Sokolářem z Vídně, popsal v časopise České společnosti entomologické v roce 1907 pod vědeckým názvem *Carabus hortansis* ab *sobotkaensis*. Jediný dokladový exemplář této opravdu vzácné odchylky je uložen v Šulcově sbírce v entomologickém oddělení Národního musea v Praze. Šulc objevil na Mělnicku a na Sobotecku řadu nových druhů brouků pro českou faunu, např. kovaříky *Athous hirtus* a *Athous niger* var. *scrutator*, o jejichž nálezech referoval ve výše zmíněném časopise roku 1911. Ze řady zajímavých nálezů vzácných druhů brouků v nejbližším okolí Sobotky uvádím např. nález našeho největšího zlatohlávka - zlatohlávka skvostného (*Potosia aeruginosa*) - ve vosích hnízdech žijícího vějířníka nápadného (*Rhipiphorus paradoxus*), našeho největšího kovaříka *Athous rufus*, žijícího ve starých borových pařezech, a jiné. Šulc si však všiml i praktických odvětví entomologie, studoval výskyt škůdců, např. mnišky, a zvláště mu přirostlo k srdci včelařství, kde jako aktivní včelař a člen Včelařského spolku v Sobotce obdržel řadu čestných uznání. Přitom se zabýval vážně i životem hmyzu, pěstoval v domácích chovech motýly, kudlanky a mnohé druhy brouků. Objevil i řadu nových zákonitostí jejich vývoje a života.

Svoje poznatky ochotně poskytoval jiným entomologům. Sám nadšený přírodopisec a vzácný a ušlechtilý člověk, dovedl nadchnout pro přírodní vědy mnohé mladé adepty, kteří se dnes rádi k němu hlásí jako k svému prvnímu učiteli. Je to např. sobotecký rodák a dnes vynikající náš entomolog Dr. Karel Samšínák, vědecký pracovník Entomologického ústavu ČSAV, Dr. Jiří Dlabola, vědecký pracovník entomologického oddělení Národního musea v Praze a jiní.

Šulc náležel ke generaci, která razila cestu našim lidem ke světovosti. Byl přítelem našich známých cestovatelů a spisovatelů Kořenského a Vráze, spolupracovníkem našeho vynikajícího historika J. Pekaře, jemuž pomáhal vyhledávat v soboteckých archívech doklady pro jeho *Knihu o Kostí*. Kupoval pro svá studia zahraniční vědeckou literaturu, kterou rád půjčoval svým přátelům a zvláště mladým adeptům přírodních věd. V 65 letech odešel jako městský důchodní v Sobotce na odpočinek a těšil se, že získá čas pro svá přírodovědecká studia. Bylo to 1.1.1938. Bohužel krátce na to následující události mu nedopřály klidné práce. Jeho připravovaný spis o broucích Sobotecka zůstal nedokončen.

Dne 28. února 1951 rozloučil se se světem a je pohřben v rodinném hrobě na novém soboteckém hřbitově pod Humprechtem.

Jeho cenná sbírka brouků osiřela, byla však pečlivě ošetřována jeho dětmi, zvláště dcerou Ludmilou Šulcovou a synem Jaroslavem Šulcem, kteří v roce 1965 věnovali tuto sbírku entomologickému oddělení Národního musea v Praze. Tak zůstává celoživotní dílo Josefa Šulce zachováno jako celek a doklady jeho výzkumné vědecké práce přecházejí jako součást naší národní vědy do kulturního majetku národa.

Doc. Dr. Josef Mařan, nositel Řádu práce,
vedoucí entomol. odd. Přírodověd. musea Praha

(Z dosud nepublikovaných prací autora).

Mezi sběrateli-odborníky panuje různý úsudek o sběratelích-laicích. Jeden směr zastává názor, že sběratelé - laici jsou škůdci přírody a dožaduje se proti nim přísných opatření zákonných. Druzí se nestavějí nepřátelsky proti sběratelství laiků, pokud tito opatří sebrany materiál potřebnými údaji o nalezišti, době sběru apod., aby odborník mohl těchto dat použít.

Jako sběratel - laik jsem samozřejmě přívržencem směru druhého. Účelem těchto řádků jest podati dle vlastních zkušeností několik pokynů sběratelům - laikům, nikoliv však vyvolati spor o správnosti tohoto směru. S povděkem uznávám, že všichni sběratelé - odborníci, na něž jsem se kdykolik se žádostí o radu neb opatření odborných spisů obrátil, vždy s největší ochotou mně vyhověli a výslovně i pro další potřebu pomoc svou mně nabídli. Z této zkušenosti domnívám se, že právě bližší styk, ať osobní či písemný, sběratelů - odborníků s laiky by oběma byl k prospěchu. Odborník, který povětšinou povoláním svým odkázan jest na větší město, měl by k dispozici materiál z různých krajín a vyžádati by si mohl různé zprávy, popřípadě doporučení by mohl sběrateli - laiku různá pozorování v určitém směru. Tím by vznikla řada "pozorovacích stanic" za vedení a dozoru odborníků. Sběratel - laik by pak povděčen byl za to, že jeho sbírka správně bude určena, že potřebná rada i pomoc mu bude poskytnuta a že platně může prospěti vědecké práci. Z vlastní zkušenosti znám, s jakými potížemi zápasiti musí sběratel - laik při opatřování literatury a potřeb k přeparování. Koupí různé návody k sbírání přírodnin, různé knihy a spisy přírodopisné, kterých pak s prospěchem použití nemůže. Sbírá však, s určováním vázne a neví (zvláště sběratelé venkovští), na koho se o radu obrátiti.

Pro začátek a první potřebu, aby se uvaroval zbytečných výloh a mnohých zklamání, radím sběrateli - laiku toto:

1. Věnovati se sbírání hmyzu jedině v okolí svého působiště. Od každého druhu sbíratí pouze několik kusů a nehromaditi zbytečně celé řady stejných, často užitečných druhů.

2. Opatřiti si pro prvou dobu na místo různých levnějších spisků dobré obšírné dílo a příručku Kterak sbíráme, usmrcujeme a preparujeme hmyz. Státi se členem Čsl.společnosti entomologické je samozřejmé.

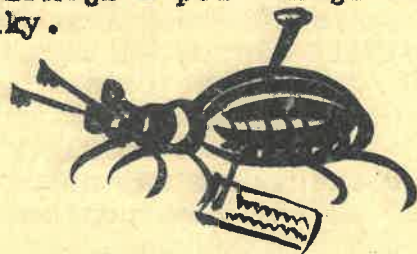
3. Veškerý sebrany materiál opatřiti údaji o nalezišti a době sběru.

4. Založiti si lístkový seznam přesně určených kusů své sbírky, pro každý druh zvláštní lístek

Popřípadě připojiti vlastní pozorování učiněná při sběru - o vývoji, rostlině výživné, počasí, hromadném objevu apod. Záznamy ty mohou býti vždy použity odborníky.

Vím, že tyto pokyny jsou nedostatečné a kusé a že právě odborníci by mohli obšírněji a podrobněji naznačiti "pracovní rozvrh" pro sběratele - laiky.

/text byl nepatrně zkrácen/

Druhá skupina ČsČK Sobotka-jih uspořádala svou výroční schůzi 12. ledna 1966 v "Besedě". Měla pěkný průběh a byla početně navštívena. Zúčastnily se i členky první skupiny ČsČK, dále zástupci MNV, MV KSČ, obce Baráčníků a OV ČsČK. V kulturní vložce recitovaly a zpívaly Radka Burešová, Jana Hofmanová a Jaruška Rejmanová. Jen poslední bod - beseda s MUDr.Tomáškem - nemohl být uskutečněn, neboť MUDr.Tomášek se nemohl dostavit a slíbil, že besedu uspořádá v nejbližší době. Sl.

Dvě setkání s básníkem Janem Nohou v Sobotce.

Svaz čsl.spisovatelů a Klub přátel poesie vysílají každoročně na Šrámkovu Sobotku svého zástupce, básníka, který uzavírá tradiční poetické odpoledne na soboteckých prostranstvích. Tak na VII.Šrámkovu Sobotku přijel Jan Noha. Nebyla to jen letmá návštěva, oficiální pozdrav. Ve svém svěžím, bystrém a zábavném projevu pod Humprechtem 7. července 1963 taktně zkritizoval mladé recitátory a připomněl jim, že ve výběru textů zcela opominuli satiru - a hned sám vlastní recitací nedostatek napravil. Na obvyklé besedě v Šrámkově domě byl pln zájmu o činnost tehdy začínajícího recitačního studia. S mladistvým elánem se vmísil mezi jeho členy, zpovídal je a zkoumal a ještě u autobusu, kde se s ním loučili, uplatnil několik literárních hádanek. Mladí recitátoři nemohli samozřejmě stačit s úspěchem odpovídat na otázky a citáty ze světové literatury. Ale snad právě tento neúspěch ukázal jim i nám, kdo s nimi pracujeme, potřebu soustavného literárního vzdělání v širších, světových souvislostech. "Počkej, přijede zkoušet Jan Noha", říkali si potom mladí lidé ve Studiu...

Podruhé přijel Jan Noha do Sobotky se zástupci nakladatelství Orbis a s fotografkou - výtvarnicí Marií Šechtlovou 23.října 1964. Šlo tenkrát o vydání fotografického seriálu "Sobotka". A zas to nebylo setkání ledažaké. Dotazy jen přšely: Co Šrámkův dům, co Studio, co Šrámkova Sobotka. Koncipovali jsme tenkrát právě IX.Šrámkovu Sobotku. Program byl už skoro hotov, ale váhali jsme s názvem. "Kultura řečnického projevu" se nám zdálo těžkopádné, ani "O řečnickém umění" nám nevyhovovalo, báli jsme se, že slovo "řečnictví" je už zprofanované a že nám návštěvníky spíše odradí než přiláká. "Nebojte se věci nazvat pravým jménem", řekl Jan Noha. "Řečnictví je umění a je to třeba říci a je třeba se mu učit. Jen zvete na "Umění řečnit", budete mít úspěch, uvidíte!" A stalo se po jeho. Chtěli jsme, aby také přijel a promluvil. Slíbil, ale nepřišel už. Ani nám nepřčetl své Jižní Čechy, které měly mít v Sobotce premiéru. Rozstonal se těžce a letos 19.ledna zemřel.

Vzpomínáme na něho rádi a se zvláštním pohnutím nyní pročítáme jeho úvodní slova k souboru pohlednic M.Šechtlové "Sobotka": "Město, které má svého básníka, je šťastné město; neboť on jeho poezii činí mostem, po němž město jde od své minulosti ke své budoucnosti..... Sobotko včerejška, dneška i zítřka, díky za to, že jsi."

L i t e r á r n í z e S o b o t e c k a

- Plzeňská Pravda 16.I.přináší článek Vojenské dny Fráni Šrámka o básnickově pobytu v Klatovech před 60 lety a jeho antimilitarismu.
- O přípravě X.Šrámkovy Sobotky a o její literární soutěži psaly Svobodné slovo 16.I., Pochoden 20.I. a Mladá fronta 27.I.
- Československý svět otiskl 23.XII.1965 Šrámkovu básen Prosinec a Rudé právo 25.I.1966 básen Hospoda.
- V Amatérské scéně č.1/66 vzpomíná básník Jiří Pištora na své setkání s Měsícem nad řekou.
- Pochoden 23.I.upozornila na pořad RSŠD "Frána Šrámek a ti druzí".
- V Mladé frontě 1.I.shrnuje Jaroslav Šimůnek literární tvorbu roku 1965 v článku Co rok dal.
- 25.I.připomněly četné denní listy 130.výročí narození F.V.Jeřábka.
- V Kulturní tvorbě č.4/66 je krátká recenze knihy Joža Zindr - Jsme květy této země.
- Nové články prof.Mirko Nováka vyšly v Literárních novinách č.3/66 a v Hostu do domu č.1/66. Polemika s nimi je v Literárních novinách č.5/66. Recenzi Novákovy knihy Od skutečnosti k umění uveřejnila Mladá fronta 6.I.
- Zpravodaj STMP okresu Jičín č.3 je věnován loutkářům a ochotníkům.

- Nová obsáhlá studie Dr.Karla Samšínáka vyšla v berlínských Mitteilungen aus dem Zoologischen Museum, roč.41, sešit 2 - 1965.
- V Rudém právu 22.I.píše Emil Zátonek o jednom ze svých prvních vítězných utkáních s Přemkem Dolenským.
- Pochodeň 19.I.připomíná nastávající oslavy 300.výročí založení Humprechta a deset let Šrámkových Sobotek.
- 1.letošní číslo Bousováka obsahuje opět mnoho zajímavého ze současného i dřívějšího života Dolního Bousova a okolí.
- Lednová čísla Předvoje přinášejí básně Fráni Šrámka "Mládí zpívá" a Blanky Švábové "Leden" a "Reka v zimě", první pokračování seriálu Rebelanti, recenzi libošovického nastudování Chudáka manžela, článek ke 130.výročí narození Fr.V.Jeřábka, informace o přípravě X.Šrámkovy Sobotky a okresního kola STMP, o práci RSSD, zprávy o práci Dřevotvaru Libošovice, DV Jednoty Mladějov a ČSPD Držetěky, odpověď na článek o potížích s elektrikou v Kravíně na Stankově lhotě, výsledky soboteckých a mladějovských stolních tenistů atd.

Kulturně-politický kalendář 1966 (Orbis Praha 1965) uvádí ze soboteckých výročí pouze datum narození Fr.V.Jeřábka a datum úmrtí Václava Špály - toto ovšem nesprávně: 13.června 1946 místo správného 12.května 1946. To by se ovšem v podobné publikaci nemělo stávat!!!

Kulturní tvorba z 13.I.1966 přináší výsledky ankety na téma "Mládí a poezie". Anketa ukazuje, že Frána Šrámek se těší stále pozornosti mladých. Jeden z dotázaných dokonce prohlásil: "Uznávám jen poezii Fráni Šrámka".

S O B O T E C K Á V Š E H O C H U Ě

18.ledna se konala v Okresní lidové knihovně v Jičíně přednáška prof.Marie Hejnové "Frána Šrámek a náš kraj", doplněná filmem bratří Boudyšů. Básníkovy verše recitovali Jaroslav Chrupa a Dušan Fiedler. Bylo přítomno na 70 lidí. Líbil se nám i hezký plakát s Humprechtem, který OLK k této akci vydala.

Osvětová beseda v Sobotce připravila cyklus vlastivědných přednášek o Sobotecku. Konají se každý druhý čtvrtek v sále St.spořitelny počínaje 10.únorem. Přednášejí Dr.Vl.Ruda, prom.hist.Z.Drenko, K.Bílek, M.Hataš, prof. St.Balcar a další. Přednášky budou doplněny výstavkami dokumentů, promítáním obrázků a besedami.

27.ledna uspořádala skupina ČsČK a ČSM v Sobotce přednášku MUDr Hynka Tischera z Jičína na téma Milenci a manželství, doplněnou filmy a besedou. Přednášková síň zdravotního střediska byla zcela plná.

Místní organizace Čsl.strany lidové v Sobotce pořádala výroční členskou schůzi 18.ledna 1966 v Besedě za účasti 26 osob. Přítomní byli rovněž zástupci MNV, MV KSČ, KV ČSL, OV NF a OV ČSL.

Sl.

29.ledna byly Věnečkem ukončeny letošní taneční kurzy v Sobotce, které opět vedli manželé Novotní z Jičína za pěkné účasti mládeže ze Sobotecka i Dolnobousovska. Na věnečku se zvláště líbila sólová taneční vložka Lídy Filsakové z Jičína a výborné společenské vystupování většiny mladých.

Dálkové studium na PF dokončila Marta Sinková ze Sobotky a byla 14.I.slavnostně promována v pražském Karolinu.

V lednu odešli ze sobotecké ZDŠ na nová působiště s. Josef Matátek /do Jičína/ a s. Marta Sinková /do Reporyjí u Prahy/. Neradi se s nimi loučíme.

Kulturní kalendář jednou větou: 3.II.1956 zemřel v Brandýse n/L. lidový hudební skladatel a kapelník Jan Peňlík, rodák z Rovně. - 21.II.1846 se narodil básník Svatopluk Čech, který pro své básně čerpal náměty i z našeho kraje. - 22.II.1866 se narodil poslanec Jindřich G.Maštálka (větší článek o jeho životě a významu přinese v příštích číslech). - 25.II.1801 se narodil v Leštině P.Jan Šolc, národní buditel z okruhu Antonína Marka. - 25.II.1931 zemřel v Písku sobotecký rodák prof. Karel Cumpě, vynikající klasický filolog.

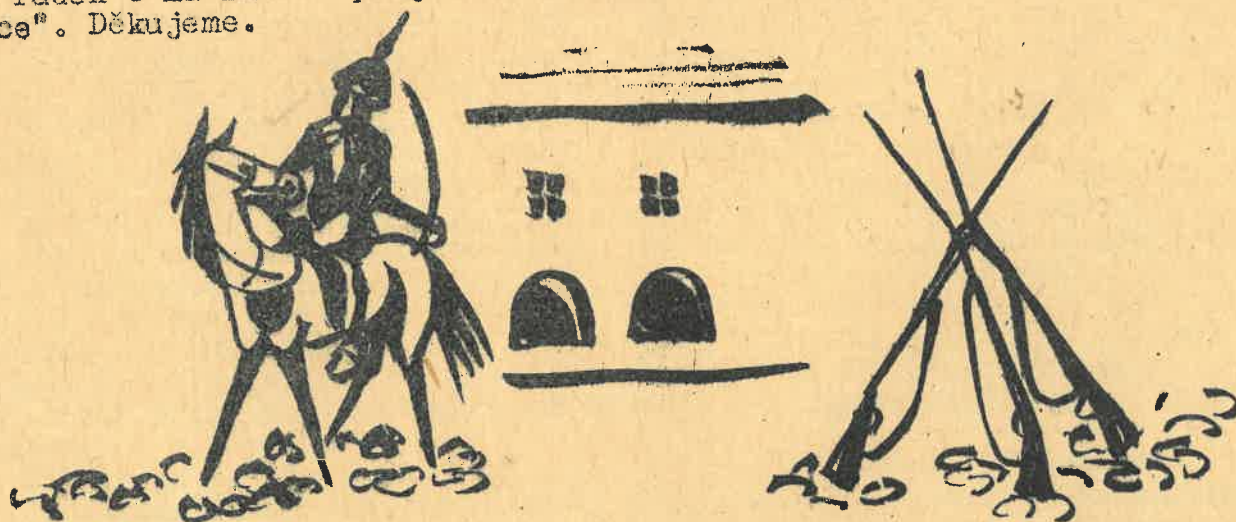
Sobotečtí jubilanti: 80 let života oslaví 6.II.Albína Sedmidubská a 7.II.Marie Svobodová ze Sobotky. - 7.II.1891 se narodila Alžběta Hanušová ze Sobotky. - 22.II.bude 65 let Marii Vocáskové ze Sobotky.

Velká svatba: 5.II.1966 se konala na MNV v Sobotce svatba sester Králových ze Špyšové. Manželem Květy se stal Jindřich Dutý, manželem Jaroslavy Jiří Ječný. Srdečně blahopřejeme!

Sňatky: 15.I.se konal na MěNV v Jičíně sňatek Františka Urbana z Markvartie s Janou Toboříkovou z Batína. 12.II.byli oddáni na MNV v Sobotce František Švorc z Leštiny s Drahomírou Havlovou.

Úmrtí: 15.I.zemřely Josefa Ortová z Prahy ve věku 91 let a Františka Vitinová ze Stéblovic ve věku 87 let. 16.I.zemřel Václav Janda z Rovně ve věku 81 let. 20.I. zemřel Alois Halbich z Podkostí a 24.I.Alois Ort ze Sobotky, oba ve věku 72 let.

Oprava: V čísle 1/66 ZŠS si laskavě opravte: str.8, řádek 2: místo "současného českého" má být "moravského". Str.11, řádek 14: místo "jičínský" má být "kytnohorský". Str.17, řádek 13: místo "letošní" má být "lonské". Str.18, řádek 8 má znít: "projektant budovy dnešní ZDŠ v Sobotce". Děkujeme.

Zpravodaj Šrámkovy Sobotky. Řídí redakční rada, grafická výzdoba Dr.Alois Kařm. Adresa: Zpravodaj ŠS, Osvětová beseda v Sobotce. Rozmnožuje: Středočeské tiskárny n.p., provoz 208 Mladá Boleslav. Povoleno OSK ONV Jičín číslo M-04 - 61151. Vychází nepravidelně, cca jednou měsíčně. Uzávěrka tohoto čísla byla dne 7.února 1966.